Skvere, esančiame į R nuo Vingrių gatvės, į P nuo šios gatvės 6 pastato ir į Š nuo Pylimo gatvės pastato 19 tirtame ***šurfe 12*** iki 1,2 m gylio fiksuotas XX a. horizontas, o giliau – 50–70 cm storio XVIII a. sluoksnis. Po juo tirtas 1,15 m storio horizontas su XVI–XVII a. vidurio radiniais. Smėlis (įžemis) čia pasiektas 3 m gylyje. Tirtos teritorijos R dalyje, į P nuo Pylimo gatvės 17 pastato tirtuose šurfuose 13 ir 14 fiksuoti tik XIX a. horizontai su XVII–XIX a. radiniais bei to paties laikotarpio mūrų fragmentai.

Tyrimų metu inventorinti 427 radiniai (2 pav.). Daugiausia tai XVI a. – XVIII a. buitinės ir statybinės keramikos, būdingos Vilniaus senamiesčio kultūriniams sluoksniams, šukės: plokštinių arba karnizinių koklių, dengtų žalia glazūra bei puoštų kesonais, treliažu, augaliniais motyvais, kiliminiais raštais, fragmentai; neglazūruotų arba dengtų žalia glazūra dubeninių koklių fragmentai; virimo puodų dalys, Kielcų keramikos puodynių šukės, puodynių, dengtų žalia arba ruda glazūra, fragmentai.

The Investigation on Vingrių Street

In 2020, the field evaluation (14 2x2 m test pits totalling 56 m^2) and survey (monitoring of 3 utility trenches totalling 106 m^2 and dug to a depth of 0.7–1 m) conducted on Vingrių Street in Vilnius recorded a 0.6–4 m thick, 15th–21st-century cultural layer. Test pit 4, which was excavated to a depth of 1.2 m in the W part of the investigated territory, revealed an 18th-century horizon above a late 16th – mid-17th-century horizon and then a 15th (?) century layer (Fig. 1). The rest of the test pits excavated there recorded only 19th–20th-century fill layers contain 16th–20th-century finds. The central part of the investigated territory yielded 2.9–4 m thick, 20th-century fill soil with ground water beginning from a depth of 2.4–3.6 m. Meanwhile to the N of the watery location the 20th-century layer continued to a depth of 1.5–2 m, and below that, 20–40 cm thick, 17th–18th-century horizons had survived. A 20th-century horizon was recorded to a depth of 1.2 m in the square to the E of Vingrių Street, and below that a 50–70 cm thick, 18th-century layer followed by a 1.15 m thick horizon containing 16th – mid-17th-century finds. Only 19th-century horizons containing 17th–19th-century finds and fragments of masonry walls from the same period were recorded in the E part of the investigated territory.

The investigation catalogued 427 finds (Fig. 2), mostly sherds of 16th–18th-century household pottery and structural ceramics.

Povilas Zaremba, Linas Girlevičius

Barboros Radvilaitės gatvė 5A, 6A

2020 m. balandžio–spalio mėn. TO atliko detaliuosius tyrimus Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinės vietovės (25504) ir Vilniaus piliavietės, vadinamos Gedimino kalnu, Pilies kalnu, Aukštutine ir Žemutine pilimi (UK 141), teritorijose, B. Radvilaitės g. 5A, 6A. Sklype B. Radvilaitės g. 5A buvo numatyta statyti požeminę atliekų konteinerių aikštelę. Sklype B. Radvilaitės g. 6A tyrimai vyko suprojektuotų požeminių inžinerinių tinklų – vandentiekio, buities nuotekynės – į numatomą remontuoti pastatą B. Radvilaitės g. 6A (tarybiniu laikotarpiu statytos kavinės) vietose (1 pav.).

Perkasa 1 tirta numatomos statyti požeminės atliekų konteinerių aikštelės vietoje. Ši vieta yra buvusios Pilies, Pilininko (Horodničiaus) jurisdikos teritorijoje, prie XVI a. statyto malūno, į R nuo jo. 1737–1740 m. datuojamo Vilniaus plano legendoje, apibūdinant tiriamą teritoriją, parašyta „Karališkieji malūnai", t. y. daugiskaita (*vok. Konigl. Muhlen*). Malūnas

1 pav. Situacijos planas: 1 – tyrimų vietos. S. Paulausko brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – investigation sites.

nugriautas apie 1870 m. Atsižvelgiant į istoriniuose planuose pavaizduotą situaciją, manoma, kad tiriamoje vietoje, Vilnios senosios vagos P pakrantėje XVIII a. – XIX a. I pusėje būta su malūno veikla susijusio nedidelio kvartalo ar veikiau kvartalo dalies. Šios miesto dalies vaizdas radikaliai pakeistas XIX a. Baigiamasis šių pokyčių akcentas – XVIII a. pabaigoje rekonstruoto Karališkojo malūno nugriovimas. 1960 m. šilumos tinklų įrengimo metu netoli archeologinius tyrimus vykdė R. Legaitė (Skardžiuvienė) kartu su architektu S. B. Lasavicku (*VAA*, f. 1019, b. 76). Buvo iškasta apie 2 m pločio tranšėja, kurioje iki maždaug 1,5 m gylio fiksuotas XIX a. kultūrinis sluoksnis, o trasos dalyje ties Šiltadaržio gatve aptiktas raudonų plytų mūras – spėjamos Karališkojo malūno liekanos.

Perkasos 1 vieta yra lygi, dengta betoninėmis šaligatvio plytelėmis, kurių dangos paviršiaus H_{abs} 94,27–94,29 m. Perkasos viršutinė dalis 10x3,6 m dydžio. Nuardžius šaligatvio plytelių dangą ir nukasus jos pagrindą iš smėlio bei kitus niveliacinius sluoksnius, apie 50 cm gylyje nuo plytelių dangos paviršiaus atkastos iš cementiniu skiediniu rištų riedulių formuoto pamato apatinė dalis – viena mūro eilė. Nustatyta, kad tai 1938 m. Vilniaus miesto plane pažy-

2 pav. Atkastos užstatymo liekanos ir grindinys greta jų perkasoje 1 iš V. A. Venckūno nuotr.

Fig. 2. The unearthed building remnant and the paving beside it in trench 1, as seen from the W.

mėtos parką juosusios tvoros liekanos. Tvora prie jos pamato Š dalies buvo su kontraforsais. 0,87–1,34 m gylyje perkasos V dalyje atkastas akmenų grindinys su Š kryptimi, link Vilnios senosios vagos vietos, nuolaidžiu lataku (2 pav.). Virš grindinio aptikta 1852 m. datuota moneta. Manoma, kad grindinys galėjo būti grįstas anksčiau, dar XVIII a. pabaigoje. Vidurinėje ir PR perkasos dalyse aptikta tiesiant dujotiekį apardyto pastato mūrinių liekanų: P–Š kryptimi orientuota siena, pusiau dalijanti perkasą 1, ir R–V kryptimi orientuota siena, bent dalinai palendanti po P perkasos riba. Aukščiausios mūro dalys atkastos 73–90 cm gylyje nuo plytelių dangos paviršiaus. Grindinys prisišlieja prie buvusio pastato išorinės, V dalies, o tai reiškia, kad yra grįstas jau jį pastačius. Atsižvelgiant į santykį su grindiniu, galima teigti, kad pastato liekanų veikiausiai yra išlikusi tik pamatinė dalis. Mūrui panaudotos įvairių formatų skirtingais istoriniais–kultūriniais laikotarpiais datuojamos plytos. Yra XVI a. datuojamų, gotiškų proporcijų (?x15x9 cm dydžio) plytų, barokinių proporcijų (31,5x16x6,5 cm dydžio su išilginėmis braukomis), datuojamų XVII a., plytų, tačiau dauguma mūre esančių degto molio plytų – klasicistinių proporcijų (apie 22x11x4,5 cm dydžio), datuojamų XVIII–XIX a. riba. Mūras mūrytas ant stambių riedulių pamato (?), kuriam panaudotas ir masyvus girnapusės fragmentas. Pažymėtina, kad girnapusių duženų surasta ir iki grindinio lygio tirtame suardytos struktūros kultūriniame sluoksnyje – tai sieja aptikto pastato liekanas su netoli buvusiu Karališkuoju malūnu. Iki grindinio lygio ir pamatų viršaus lygio tirtuose sluoksniuose aptikta XVI a. pabaiga – XIX a. datuojamų archeologinių radinių. Atkasus archeologines struktūras V ir vidurinėje perkasos 1 dalyse, kasti tapo neįmanoma, todėl tolesni tyrimai vyko R dalyje. Čia iki projektinio apie 3 m santykinio gylio buvo ištirtas 3,6x2–2,2 m plotas. Tirtas pagal aptiktus radinius XVII–XIX a. riba datuojamas archeologinis sluoksnis, kuriame rasta medinių konstrukcijų liekanų – horizontalių ir vertikalių rąstų. Aukščiausiai, 2–2,1 m gylyje, aptiktas R–V orientuotas horizontalus, su perkasos 1 PR dalyje aptiktomis mūro liekanomis lygiagretus rąstas, galbūt sietinas su pastatu, kurio mūrinės liekanos jau buvo aptiktos perkasoje 1. Giliau, XVII a. datuojamame sluoksnyje, aptikti horizontalūs ir vertikalus rąstai galbūt sietini su anksčiau šioje vietoje buvusiu mediniu užstatymu arba Vilnios senosios vagos P kranto tvirtinimu, galbūt malūno prieigų konstrukcijomis. Perkasos 1 R dalyje pasiekus projektinį 3 m gylį, prisikasta iki grunto vandens lygio. Įžemio slūgsojimo gylį šioje perkasos dalyje bandyta nustatyti kalamuoju grunto grąžtu. Įžemio pasiekti 3 perkasos R dalies vietose nepavyko – visais atvejais grąžtas 50–60 cm gylyje nuo perkasos dugno smigo į įmirkusią medieną. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad žemiau projektinio gylio esama medinių konstrukcijų. Ar tai buvusio medinio (gyvenamojo arba gamybinio) užstatymo liekanos, ar inžinerinio statinio (Vilnios kranto sutvirtinimo) liekanos, galima būtų patikrinti tik tolesnių archeologinių tyrimų metu.

Dėl aptiktų mūrų ir grindinio fragmentų kreiptasi į KPD, kad Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryboje būtų svarstomas aptiktų struktūrų kultūrinės vertės klausimas. Grindinys ir mūro pamatų liekanos pripažinti Vilniaus senamiesčio vertingosiomis savybėmis. Todėl tolesni perkasos 1 tyrimai nutraukti.

Kiti archeologiniai tyrimai vyko skvere tarp B. Radvilaitės gatvės ir Pilies kalno P pašlaitės. Ši miesto dalis dabar gana lygi, jos paviršius žemėja V–R kryptimis. Tirta teritorija apaugusi velėna, dengta betoninių plytelių dangomis, čia auga gana daug medžių, esama gėlynų. Šios

teritorijos R dalyje yra 1954–1956 m. statytas rotondos pastatas, jo aplinka grįsta betoninėmis šaligatvio plytelėmis. Dauguma tirtų vietų buvo būtent šaligatvio plytelėmis grįstose vietose.

Perkasa 2 tirta žole apaugusioje skvero P dalyje, suprojektuotos savitakės nuotekynės ir darbo duobės šios nuotekynės atkarpai po B. Radvilaitės gatve įrengti vietoje. Perkasa 2 viršutinėje dalyje 11,5x3 m dydžio. Ji orientuota ŠV–PR kryptimi, tirta iki apie 3 m gylio nuo esamo žemės paviršiaus. Saugumo sumetimais maždaug nuo 1,75–1,8 m gylio perkasa buvo laiptuojama, nuo minėto gylio prie jos PV, ŠV ir ŠR sienelių suformuojant apie 50 cm pločio nenukasto grunto laiptus. Iki pat projektinio 3 m gylio perkasoje 2 tirti archeologijos požiūriu nevertingi grunto sluoksniai: įvairių atspalvių pilkas gruntas, smulkios griuvenos, smėlis ir panašiai. Manoma, kad tirtoje vietoje būta Vilnios vagos, kuri visiškai užpilta griaunant ar jau nugriovus malūno pastatą. Užpylimo sluoksniai kiek įdubę perkasos vidurinėje dalyje, galima manyti, kad čia buvo upės vagos giliausia vieta. Perkasos 2 vidurinėje dalyje XIX a. supilti grunto sluoksniai iki 2–2,5 m gylio dar perkasti kažkokio vėlyvo perkasimo. Tarp perkasoje 2 kultūriniame sluoksnyje aptiktų radinių vyravo XIX a. datuojami archeologiniai radiniai – buitinės ir statybinės keramikos fragmentai, stiklo dirbiniai ir jų fragmentai, kelios aptariamojo laikotarpio monetos. Aptikta labai nedaug XVII a. datuojamų radinių, tarp kurių paminėtinas valdovo Jono Kazimiero šilingas, sieninių koklių fragmentai. Pasiekus projektinį 3 m gylį, perkasos tyrimas baigtas. Kalamuoju grunto grąžtu įžemio perkasoje 2 pasiekti nepavyko – grąžtas atsirėmė į griuvenų sluoksnį.

Šurfas 1 tirtas suprojektuoto vandentiekio V dalyje, prie esamo mūrinio vandentiekio šulinio P dalies. Šurfas 2,2x2 m dydžio. Po betoninių plytelių danga ir jos pagrindais 25–30 cm gylyje atkasta buvusio šaligatvio ar pagrindo šaligatviui formuota iš plytgalių ir griuvenų danga. Ji dengė ir mūrinį vandentiekio šulinį, greičiausiai datuojamą XIX a. pabaiga ar XX a. I puse. Po ja buvo iki 15 cm storio jos pagrindas iš griuvenų ir pilko grunto, giliau iki 1,65 m gylio kasti supilti pilko grunto su griuvenų priemaiša sluoksniai su įvairiais radiniais: smulkiais metaliniais dirbiniais, tarp jų ir monetomis, XVIII a. (?) datuojamo koklio fragmentu. 1,65 m gylyje atkasti kitokie sluoksniai – iki 50 cm storio fragmentiškas smėlio sluoksnis be archeologinių radinių ir tamsiai pilkas smėlis su smulkiomis griuvenomis, kalkių priemaiša. Šiame sluoksnyje tirtoje 50 cm storio dalyje surasta santykinai nedaug archeologinių radinių, tarp kurių paminėtina Napoleono Didžiosios armijos kario saga, taip pat veikiausiai XVIII a. datuojamų keraminių dirbinių – koklių ir indų – fragmentų. Šį sluoksnį, bent jau viršutinę jo dalį reiktų datuoti ne anksčiau nei XIX a. pradžia. Pasiekus projektinį 2,2 m gylį, šurfo tyrimas nutrauktas. Kalamuoju grunto grąžtu įžemio šurfe 1 pasiekti nepavyko – grąžtas atsirėmė į griuvenų sluoksnį.

Šurfas 2 tirtas už 21 m į ŠR nuo šurfo 1, suprojektuoto vandentiekio posūkio vietoje. Šurfas viršutinėje dalyje 2,3x2,3 m dydžio, tirtas iki 2,8 m gylio. Po betoninių plytelių danga ir jos pagrindu tirti vėlyvi grunto sluoksniai: iki 65 cm storio pilkos spalvos grunto su smėlio, žvyro, smulkių griuvenų, kalkių priemaiša sluoksnis, iki 15 cm storio molio ir griuvenų sluoksnis, 12–40 cm storio maišyto smėlio sluoksnis. 90–115 cm gylyje nuo plytelių dangos paviršiaus atkastas tamsiai pilkos spalvos grunto su pavienėmis griuvenomis sluoksnis. 40–80 cm storio sluoksnyje aptikta XVI–XVII a. datuojamų dubeninių koklių fragmentų. 1,4–1,7 m gylyje šurfe 2 pasiektas pilko smėlio sluoksnis, kuriame išryškėjo įgilinti objektai. Vienas šių

objektų apskrito plano, apie 70 cm skersmens, jame buvo nuo aukščiau buvusio kultūrinio sluoksnio horizonto besitęsusi iš nedidelių akmenų formuota konstrukcija. Tiriant šį objektą aptikta žmonių kaulų: kaukolės dalis bei žandikauliai. Objekto paskirtis bei datavimas nenustatytas. Ištyrus objektus tirtas pilko smėlio sluoksnis. Dėl tamsesnių tarpsluoksnių manoma, kad jis suplautas. Tačiau kaip šis sluoksnis susiformavo – veikiant Vilniai ar eroduojant Pilies kalnui – nenustatyta. Tamsesniame tarpsluoksnyje aptikta ir metalinių radinių: 2 geležies lydinio dirbinių fragmentai, 1 vario lydinio dirbinio fragmentas. Šurfe 2 tirto sluoksniais suplauto pilko smėlio ir pilko smėlingo grunto storis iki 1,3 m. Iš radinių smėlinguose deliuvio sluoksniuose aptikta tik gyvūnų kaulų. 2,7–2,8 m gylyje, beveik 1 m giliau nei projektinis gylis, pasiektas šviesesnės spalvos pilko smėlio sluoksnis, manyta, kad tai gali būti įžemis. Gilesnių gruntų sandarą tikrinant kalamuoju grunto grąžtu nustatyta, kad iki 1,4 m gylio nuo šurfo dugno (t. y. apie 4,1–4,2 m gylyje nuo šaligatvio plytelių dangos) tęsiasi pilko suplauto smėlingo grunto sluoksniai. Giliau grąžtu pasiektas drėgno uždurpėjusio juodos spalvos grunto su skiedrų priemaiša viršus. Uždurpėjusio sluoksnio storis ir datavimas nenustatytas, įžemis nepasiektas.

Šurfas 3 tirtas už 7,85 m į PR nuo šurfo 2, suprojektuoto vandentiekio posūkio vietoje. Šurfą teko tirti sudėtingoje vietoje – šalia augančios liepos, prie iš lentų suformuotos estakados statybinio transporto judėjimui Gedimino kalno kryptimi. Tiriant šurfą aptiktas kapas, daryta išpjova, todėl šurfas – netaisyklingo plano. Tirta iki projektinio 1,8 m gylio. Šurfe iki 70 cm gylio tirti veikiausiai XIX–XX a. suformuoti pilkos spalvos grunto sluoksniai su statybinėmis griuvenomis. Giliau, iki projektinio vandentiekio įrengimo gylio, tirti pilkos, tamsiai pilkos spalvos grunto sluoksniai. Jų viršutinėje dalyje iki 1,5 m gylio tirtame grunte aptikta XVI–XVIII a. datuojamų radinių: keraminio dirbinio su suformuotu žmogaus veidu fragmentas, XVI–XVII a. buitinės keramikos fragmentų. Šurfo 3 PV dalyje atkastas žmogaus *kapas 1* (3 pav.). Mirusysis jame palaidotas aukštielninkas, galva į P–PR, ištiestas, rankos sukryžiuotos dubens srityje. Kapas aptiktas apie 1,2 m gylyje nuo šaligatvio plytelių dangos paviršiaus. Jis įkastas į tamsiai pilkos spalvos gruntą, kapo duobės kontūras neišryškėjo – šalia auga liepa su gausiomis šaknimis. Pagal žemiau kape ir žemiau jo aptiktas Maskvos valstybės sidabrines monetas kapas datuojamas XVII a. viduriu ir siejamas su 1655–1661 m. Vilnių nusiaubusiu Maskvos karu. Galima manyti, kad čia palaidotas vienas iš Vilniaus Aukštutinėje pilyje tuo metu buvusios maskvėnų įgulos karių. Kape taip pat atkastas geležinis peilis. Tokių kapų aptikta ir kitose Žemutinės pilies vietose (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 189). Žemiau kapo lygio po tamsiai pilkos spalvos grunto sluoksniu atkasta moliu rišta konstrukcija, kurioje yra ir sudegusios

3 pav. Kultūrinio sluoksnio pjūvis ir kapas 1 šurfe 3 iš PV. T. Abraičio nuotr.

Fig. 3. The cultural layer cross-section and burial 1 in test pit 3, as seen from the SW.

medienos. Šios liekanos veikiausiai buvo statinio, sudegusio per 1610 ar 1655 m. Vilniaus gaisrą. Dalyje šurfo pasiektas projektinis 1,8 m gylis. Numatomų tolesnių tyrimų metu tikslinga daugiau atidengti aptiktąją konstrukciją, kad būtų galima nustatyti jos pavidalą, paskirtį, patikslinti datavimą. Preliminariai pagal joje esančių plytų pavidalą konstrukcija datuojama XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia. Apatinėje tirtoje šurfo dalyje, 1,5–1,8 m gylyje aptikta santykinai nedaug radinių: geležinė vinis ir kažkoks kitas dirbinys iš šio metalo, redukcinėje aplinkoje išdegtų indų šukių, viena šukė išdegta oksidacinėje aplinkoje ir dengta žalia glazūra, taigi šurfe 3 esama archeologinio sluoksnio ir archeologinių struktūrų.

Šurfas 4 tirtas už 9 m į ŠR nuo šurfo 3, suprojektuotos vandentiekio trasos ir numanomų Žemutinės pilies gynybinės sienos liekanų trasos susikirtimo mazge. Pradėtas tirti 2x2 m dydžio šurfas, vėliau, jo ŠV dalyje aptikus gynybinės sienos liekanų, ***šurfas*** padidintas, o siekiant nustatyti gynybinės sienos liekanų plotį, prie jo ŠV dalies padaryta išpjova. Suformuotas netaisyklingo plano šurfas. Gynybinės sienos liekanų viršus atkastas 30–90 cm gylyje nuo betoninių plytelių dangos paviršiaus, H_{abs} 93,22–94,44 m. Mūryta iš masyvių riedulių ir nedidelio kiekio plytgalių, rištų kalkių skiediniu. Atkastos gynybinės sienos dalies ŠV fasadas išmūrytas tvarkingai, PR – netvarkingas, galbūt stipriau apardytas griaunant sieną XIX a. Atkastos sienos liekanų dalis 1,8–1,9 m pločio, kai šurfas tirtas iki 2 m gylio. Atlikta visapusiška atkasto mūro fragmento fiksacija, mūrą apžiūrėjo architektūros ekspertas R. Zilinskas, paimti skiedinio mėginiai jo cheminei analizei. Tiriant kultūrinį sluoksnį abipus sienos fiksuota skirtinga situacija. Po betoninių plytelių danga tirti jos pagrindai iš žvyro, pilko grunto ir skaldos, o iki mūro liekanų paviršiaus – supilto pilkos spalvos grunto sluoksniai. Šurfo 4 dalyje į ŠV nuo sienos liekanų, pilies teritorijoje, nuo apie 1 m gylio tirtas molio sluoksnis. Molyje būta ir perdegusių gabalų, tačiau apskritai sluoksnis vientisas. Jis tirtas iki projektinio 2 m gylio, prakalti grunto grąžtu apatinės šurfo 4 dalies nepavyko. Sienos išorinėje pusėje, t. y. šurfo PR dalyje, fiksuoti nuo gynybinės sienos liekanų viršaus žemyn „smingantys“ iki 85 cm storio pilko grunto sluoksnis ir žemiau jo buvęs su šlynu, durpe maišyto pilkos spalvos grunto sluoksnis. Šiuose sluoksniuose surasta metalinių dirbinių: sunykusi neidentifikuota moneta, kelios vario lydinio sagos, švino gabaliukų

Šurfas 5 tirtas netoli rotondos pastato, už 89 m į ŠR nuo šurfo 4, suprojektuotų vandentiekio ir spaudiminės nuotekynės trasų priartėjimo viena prie kitos vietoje. Šurfas 2,3x2 m dydžio, tirtas iki 1,9 m gylio. Po betoninių plytelių danga ir iki 35 cm storio jos pagrindais iki 1,1–1,9 m gylio tirtas maišytos struktūros pilkos spalvos grunto sluoksnis su griuvenų priemaiša. PR perkasos dalyje nuo šio sluoksnio dar tęsiasi kažkokio vamzdžio perkasimas. Tik dalyje šurfo buvo kitokia stratigrafija: griuvenos su kalkėmis, rusvas smėlis, pilkas maišytas gruntas. Tačiau šie gruntai archeologijos požiūriu nėra vertingi, jie suformuoti ne anksčiau kaip XIX a. Manoma, kad šurfas 5 tirtas Vilnios senvagės vietoje, tai galėtų patvirtinti ir šurfe pasiektas gruntinio vandens lygis. Grunto grąžtu šiame šurfe įžemio pasiekti nebandyta. Tiriant šurfą aptikta santykinai nedaug archeologinių radinių: 1748 m. Rusijos imperijos denga, švino lydinio juostelė, XIX a. datuojamų buitinės keramikos fragmentų.

Šurfas 6 tirtas netoli rotondos pastato, už 12 m į ŠR nuo šurfo 5, suprojektuotų vandentiekio ir spaudiminės nuotekynės trasų priartėjimo viena prie kitos vietoje. Šurfas 3x2,3 m dydžio, tirtas iki 1,8 m gylio. Po betoninių ply-

telių danga ir iki 35 cm storio jos pagrindais iki 1,2–1,3 m gylio tirtas maišytos struktūros pilkos spalvos grunto sluoksnis su griuvenų priemaiša. Giliau tirtas tamsesnės spalvos pilkas gruntas, o šio sluoksnio storis apie 10 cm. Po juo tirtas 15–40 cm storio pilko grunto su griuvenomis ir kalkėmis sluoksnis. Dalyje šurfo šio sluoksnio apačioje buvo iki 20 cm storio rusvo smėlio sluoksnis. Apatinis šurfe 6 tirtasis sluoksnis – maišytos struktūros pilkas gruntas su griuvenų, kalkių skiedinio ir žvyro priemaiša. Archeologijos požiūriu aprašyti gruntai nėra vertingi, jie suformuoti ne anksčiau kaip XIX a., surasta nedaug XVII–XIX a. keramikos dirbinių smulkių fragmentų. Manome, kad šurfas 6 tirtas Vilnios senvagės vietoje, tai galėtų patvirtinti ir šurfe pasiektas gruntinio vandens lygis.

Šurfas 7 tirtas netoli rotondos pastato, už 9 m į PR nuo šurfo 5, suprojektuotos spaudiminės nuotekynės trasos vietoje. Šurfas 3x2 m dydžio, tirtas iki 1,8 m gylio. Po betoninių plytelių danga ir iki 35 cm storio jos pagrindais iki 1,3 m gylio tirtas maišytos struktūros pilkos spalvos grunto sluoksnis su griuvenų priemaiša. Giliau tirtas apie 10 cm storio tamsesnės spalvos pilkas gruntas. Po juo tirtas iki 30 cm storio šviesiai rudos spalvos grunto sluoksnis be archeologinių radinių. Dalyje šurfo 7 žemiau rudo sluoksnio fiksuotas iki 7 cm storio žvyro sluoksnelis. Apatinis šurfe 7 tirtas grunto sluoksnis – pilkos spalvos. Tirta iki 15 cm storio šio sluoksnio dalis. Manoma, kad šie gruntai archeologijos požiūriu nėra vertingi, suformuoti ne anksčiau kaip XIX a. Tai patvirtina ir šurfe iki pat jo dugno aptikti radiniai: balta glazūra degtų koklių, XIX a. būdingos keramikos fragmentai. Šurfas 7, matyt, tirtas Vilnios senvagės vietoje, tai galėtų patvirtinti ir šurfe pasiektas gruntinio vandens lygis.

Šurfas 8 tirtas už 23,5 m į PV nuo šurfo 7, suprojektuotos spaudiminės nuotekynės trasos vietoje. Šurfas 2x2 m dydžio, tirtas iki 1,9 m gylio. Po betoninėmis plytelėmis ir jų pagrindu iš žvyro, smėlio, skaldos tirta iki 1,3 m bendro storio veikiausiai supilto pobūdžio skirtingų sluoksnių – įvairių atspalvių smėlingų gruntų su griuvenų, kalkių skiedinio priemaiša – storymė. Šurfo P kampe dar esama vėlyvo perkasimo, kurio apačia yra žemiau nei šurfo dugnas. Šiuose sluoksniuose aptikti radiniai – balta glazūra dengtų koklių smulkūs fragmentai – datuojami XIX a. 1,5 m gylyje atkastas ir iki 1,9 m gylio tirtas tamsiai pilkos spalvos smėlingas gruntas su smulkių griuvenų priemaiša. Jame aptikti keramikos radiniai, datuojami XVIII(?)–XIX a., taip pat surastas valdovo Jono Kazimiero šilingas, švino lydinio kulka. Manoma, kad bent jau viršutinė šio sluoksnio dalis susiformavo XIX a.

Šurfas 9 tirtas už 26 m į PV nuo šurfo 8, suprojektuotos spaudiminės nuotekynės trasos posūkio vietoje. Šurfas 2x2 m dydžio, tirtas iki 1,8 m gylio. Po betoninėmis plytelėmis ir jų pagrindu iš žvyro, smėlio, skaldos iki 80–120 cm gylio tirti pilti smėlingi grunto sluoksniai su griuvenų, kalkių skiedinio priemaišomis. Šiuose sluoksniuose aptikta XIX–XX a. datuojamų archeologinių radinių: metalinis dirbinys su perlamutrine rankenėle, TSRS 1961 m. 15 kapeikų moneta, sunykusių, neidentifikuotų vario lydinio monetų. Giliau šurfe 9 tirtas 70–80 cm storio tamsiai pilkos, beveik juodos spalvos grunto sluoksnis. Jame aptikta nedaug XVI a. pabaiga – XVII a. I puse datuojamų buitinės keramikos, sieninių ir dubeninių koklių fragmentų, stiklo dirbinių šukių, gyvūnų kaulų. Šiame sluoksnyje būta molio, kalkių ir degėsių bei žvyro, kalkių ir smulkių griuvenų, iki 15 cm storio tarpsluoksnių. Apatinėje šurfo dalyje pasiektas uždurpėjusio grunto sluoksnis. Jame archeologinių radinių neaptikta. Įžemis šurfe nepasiektas.

Šurfas 10 tirtas už 77 m į PV nuo šurfo 9 ir už 11 m į Š nuo perkasos 2 Š galo, suprojek-

4 pav. Perkasoje 4 atkastos Karališkojo malūno XVII a. priestato liekanos. G. Jonučio nuotr.

Fig. 4. The remains of the 17th-century Royal Mill building addition unearthed in trench 4.

tuotos spaudiminės nuotekynės trasos posūkio vietoje. Šurfas 2,2x2 m dydžio, tirtas iki 1,9 m gylio. Po betoninėmis plytelėmis ir jų pagrindu iš žvyro, smėlio, skaldos iki pat šurfo dugno maišyto smėlingo grunto sluoksniai su griuvenų, kalkių skiedinio priemaišomis. Apatinėje šurfo dalyje atkastas stambių griuvenų sluoksnis. Juose aptikta radinių (buitinės keramikos ir koklių fragmentų), kurių dauguma datuojami XIX a., tačiau rastos ir kelios XVII a. datuojamų keraminių dirbinių šukės. Šurfe 10 vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai nepasiekti.

Toliau archeologiniai tyrimai vyko dviejose vietose: prie rekonstruojamo rotondos pastato, kur buvo suprojektuoti nuotekynės ir vandentiekio šuliniai, tirta perkasa 3, o B. Radvilaitės gatvės važiuojamojoje dalyje, vietoje, kur klojant vamzdį betranšėju būdu ertmės vamzdžiui vietoje grąžtas atsirėmė į tvirtą objektą, tirta perkasa 4.

***Perkasa 3*,** 4x3 m dydžio, tirta lygioje betoninėmis šaligatvio plytelėmis dengtoje vietoje prie pat rotondos pastato. Perkasa ilgosiomis kraštinėmis orientuota PV–ŠR kryptimi. Pirmiausia ji tirta iki 1,7–1,8 m gylio, kur pasiektas supiltas smėlio sluoksnis. Visi virš smėlio buvę sluoksniai datuojami XIX–XX a. ir yra suformuoti užpilant šioje vietoje buvusią Vilnios vagą (ji čia užpilta iki 1882 m.) bei atliekant rotondos (su rūsiu) statybos, galbūt ir kitus su grunto judinimu susijusius darbus. Aptikta ir keletas XVII a. datuojamų radinių, tačiau vyravo datuojami XIX–XX a. Pasiekus 1,7–1,8 m gylį perkasoje pasirodė gruntinis vanduo. Siekiant nustatyti, koks yra giliau esantis gruntas, jis tikrintas 2 m ilgio kalamuoju grąžtu su gruntotraukiu. 3,8 m gylyje įžemis nepasiektas, fiksuota, kad ir giliau vyrauja pilkos spalvos galbūt supilto pobūdžio gruntai. Nuo 3,5 m gylio gruntas uždurpėjęs. Perkasos 3 vidurinėje dalyje, numatytų statyti šulinių vietoje pasigilinta iki 2,7 m. Grunte aptikta tik XIX–XX a. datuojamų archeologinių radinių: masinės gamybos koklių, kurių plokštės išorėje dengtos balta glazūra, fragmentų, stiklo indų šukių. Taip pat surasta keletas menkai informatyvių metalinių dirbinių. Konstatuota, kad perkasoje 3 tirti grunto sluoksniai datuojami laikotarpiu, ne ankstesniu nei XIX a.

***Perkasa 4*,** 5,7x2 m dydžio, tirta lygioje asfaltu dengtoje vietoje, gatvės važiuojamojoje dalyje. Perkasa ilgosiomis kraštinėmis orientuota PR–ŠV kryptimi. Jos Š dalyje atkastas 1916 m. statyto vandentiekio metalinis vamzdis, orientuotas R–V kryptimi, o už poros metrų į P – taip pat orientuotas 2019 m. vykusios rekonstrukcijos metu paklotas izoliuotas šiluminės trasos vamzdis. Tarp šių vamzdžių, taip pat žemiau jų atkastos P–Š kryptimi orientuotos *mūro* sienos liekanos (4 pav.). Mūre daugiausia plytos, rištos kalkių skiediniu, bet būta ir stambių riedulių. Mūras rištas jau nebe gotišku plytų rišimo būdu, plytos – barokinių proporcijų. Atkastos dalies sienos plotis 1,5 m. Architektūros eksperto R. Zilinsko vertinimu,

mūras datuojamas XVII a. I puse. Manoma, jog jis neabejotinai priskirtinas Karališkajam malūnui, kuris tirtoje vietoje žymimas daugelyje istorinių planų. Atkasta mūro dalis sietina su XVII a. I pusėje fortifikatoriaus, architekto Petro Nonharto vykdyta malūno pertvarka, modernizacija (Vitkauskienė B. R., Kas pylė vandenį ant Vilniaus Karališkojo malūno arba Vilnios upės vagų ir kanalų klausimu, *Lietuvos pilys 2010*, Vilnius, 2011, p. 92–115). Giliausioje vietoje perkasa 4 ištirta iki 3 m gylio. 2 m ilgio grunto grąžtu su gruntotraukiu įžemio pasiekti nepavyko – žemiau slūgso veikiausiai supiltinio pobūdžio pilkos spalvos grunto sluoksniai su smėlio tarpsluoksniais, šlynu, o apatinė gruntotraukiu ištraukta grunto dalis uždurpėjusi. Perkasoje 4 iki pat jos dugno tirti permaišyti sluoksniai, aptikta XVII–XX a. datuojamų radinių. Apatinėje tirto grunto sluoksnio dalyje aptikta daug stambių riedulių. Stambūs riedulių nebuvo priglausti prie aptiktų sienos liekanų, todėl negalima teigti, kad jie galėjo atlikti kokią nors konstruktyvinę funkciją. Akmenys tikriausiai sumesti čia ardant malūną netrukus po 1870 m. Mūro įgilinimas nenustatytas. Tyrimai pratęsti perkasos P dalyje, jos dalis tirta nuotekų vamzdžio paklojimui. Žemiau 2019 m. paklotų šiluminės trasos vamzdžių, pasirodo, yra mūras. Jo atsikasti, tinkamai atvalyti nepavyko, mat čia vienas šalia kito pakloti du didelio skersmens vamzdžiai.

Įrengiant betranšėjinę spaudiminės nuotekynės ir vandentiekio dalį (tarp perkasos 3, šurfų 4–5–6), betranšėjo įrenginio mechanizmai, išskyrus perkasos 4 vietoje, niekur neatsirėmė, todėl šiuos tinklus pavyko įrengti sėkmingai.

Vandentiekio V atšakos vietoje iki vandentiekio statybos projektinio gylio ištirti šurfai, kuriuose nustatyta, kad čia iki tokio gylio esama archeologijos vertybių – archeologinio sluoksnio, Žemutinės pilies gynybinės sienos liekanų, XVII a. viduriu datuojamų žmonių kapų – todėl čia, buvusioje Žemutinės pilies teritorijoje, iki projektinio gylio detaliai ištirtos 3 perkasos 5, 6, 7.

Perkasa 5, 22x1,5 m dydžio, tirta santykinai lygioje betoninėmis šaligatvio plytelėmis dengtoje vietoje, take, vedančiame nuo Katedros aikštės link tako į Pilies kalną, tarp šurfų 1 ir 2. Perkasa ilgosiomis kraštinėmis orientuota PV–ŠR kryptimi. Po šaligatvio plytelėmis ir žemiau buvusiais jų pagrindais iš smėlio ir žvyro perkasoje aptikta ankstesnių dangų liekanų. Perkasos V dalyje tai fragmentiškas iš pusplyčių ir nedidelių akmenų formuotas grindinys ar pėsčiųjų tako pagrindas. Iš šurfo 1 tyrimų rezultatų buvo žinoma, kad yra tokia danga, ji datuota XIX a. pabaiga – XX a. I puse. Perkasos R dalyje po betono plytelėmis ir jų pagrindu iš žvyro atkastas akmenų grindinio su P–Š kryptimi orientuotu lataku fragmentas. Šis grindinys veikiausiai taip pat yra ne ankstesnio nei XIX a. pabaiga laikotarpio. Grindinys nebuvo ardomas, po juo vėliau padaryta ertmė vamzdžiui prakišti. Žemiau XX–XXI a. suformuotų pagrindų didžiojoje perkasos 5 dalyje tirti gana stori smėlingo grunto sluoksniai su XVII–XIX a. datuojamais radiniais. Turbūt šie sluoksniai suformuoti XIX a. II pusėje performuojant čia buvusios tvirtovės reljefą, įrengiant parką. Giliau perkasoje tirtas tamsiai pilkos spalvos smėlingo grunto sluoksnis – archeologinio sluoksnio horizontas, datuojamas XVII–XVIII a. Jame aptikti radiniai daugiausia datuojami XVII a.: buitinės ir statybinės keramikos fragmentai, metaliniai dirbiniai. Vidurinėje perkasos dalyje tamsiai pilkos spalvos kultūrinio sluoksnio horizonte 1,8–2,2 m gylyje nuo šaligatvio paviršiaus aptiktas iš masyvių degto molio plytų su braukomis formuotas klojinys (5 pav.). Tiksli šių XVI a. pabaiga ar XVII a. pradžia datuojamo statinio liekanų paskirtis dėl tyrimų ribotų

apimčių nenustatyta, tačiau galima matyti, kad iš plytų formuotos tarsi pakopos, einančios ratu. Tyrimų metu apatinėje perkasos 5 dalyje taip pat aptikta santykinai daug griuvenų, akmenų sąvarta. Galima manyti, kad tai pastato, statinio, kurio viduje buvo iš plytų formuota konstrukcija, išorinių sienų liekana. Atkastos konstrukcijos pavidalas, spėjama apskrita jos forma leidžia kelti hipotezę, kad čia aptiktos atokiau nuo Žemutinės pilies gynybinės sienos, jos juosiamos teritorijos viduje stovėjusio bokšto liekanos. Kad kažkur šioje vietoje būta tokio bokšto, žinoma iš istorinių planų. Tikriausiai šiame bokšte buvo įkurtas bajorų kalėjimas, apie kurio egzistavimą žinoma iš istorinių šaltinių. Pasiekus projektinį gylį, padarius ertmę vamzdžiui po perkasos 5 R dalyje aptiktu grindiniu, perkasos tyrimas baigtas. Aptiktos konstrukcijos išsaugotos.

5 pav. Spėjamos bokšto–kalėjimo liekanos perkasoje 5. T. Bajarūno nuotr.

Fig. 5. The apparent remains of the tower–prison in trench 5.

Perkasa 6, 8x1–1,5 m dydžio, tirta santykinai lygioje vietoje, dabar dengtoje gelžbetonio plokštėmis, čia suklotomis vykstant Pilies kalno avarinės būklės likvidavimo, tvarkybos darbams, tarp anksčiau tirtų šurfų 2 ir 3. Perkasa ilgosiomis kraštinėmis orientuota PR–ŠV kryptimi. Nukėlus plokštes ir kasant dirvožemį, perkasos 6 vidurinėje dalyje atkastas akmenų grindinio fragmentas. Jame yra ŠR–PV kryptimi orientuotas latakas. Šis grindinys, kaip ir kiti netoliese aptikti, datuojamas XIX a. pabaiga – XX a. I puse. Grindinio fragmentas išsaugotas tokiu pat būdu kaip ir aptiktas perkasos 5 R dalyje. Žemiau grindinio lygio perkasoje 6 tirtas perdžiūvęs pilkos, šviesiai pilkos spalvos kultūrinis sluoksnis su greta augančių medžių šaknimis, smulkiomis griuvenomis, kuriame aptikta santykinai nedaug XVI–XVIII a. datuojamų archeologinių radinių, daugiausia buitinės keramikos fragmentų, taip pat metalinių ir stiklo dirbinių bei jų fragmentų. Pasiekus projektinį gylį perkasos tyrimas baigtas.

Perkasa 7, 11x1,4–2,5 m dydžio, tirta santykinai lygioje betoninėmis šaligatvio plytelėmis dengtoje vietoje, take, vedančiame nuo Katedros aikštės link tako, vedančio prie pastato B. Radvilaitės g. 6A, tarp anksčiau ištirtų šurfų 3 ir 4. Perkasos vietą dalinai dengė gelžbetoninės plokštės, po kuriomis buvo jų pagrindas ir betoninė šaligatvių plytelių danga. Žemiau plytelių dangos – jos pagrindas iš smėlio, žvyro. Nuėmus dangas, nukasus pagrindų sluoksnius, perkasoje 7 tirtas pilkos spalvos perdžiūvęs, greta augančių medžių šaknimis peraugęs gruntas. Tiriant šį sluoksnį aptikta santykinai nedaug XVII–XIX a. datuojamų radinių, taip pat rasti kapai. Kapai buvo visai negiliai – 60–70 cm gylyje nuo šaligatvio plytelių paviršiaus. Vienas kapas (*2*) stipriai apardytas kažkokių anksčiau vykusių

kasimo darbų metu, kitas kapas (*3*) – dvigubas, jame palaidoti du individai, trečiame perkasoje 7 aptiktame kape (*4*) buvo palaidotas vienas individas. Manoma, kad čia, kaip ir pavasarį tirtame šurfe 3 aptiktame kape 1 palaidoti 1655–1661 m. Vilniaus Aukštutinėje pilyje buvusios maskvėnų įgulos kariai. Tai patvirtina ir šalia mirusiųjų rastos XVII a. Maskvos valstybės monetos. Iškėlus kapus baigtas tirti pilkos spalvos žemės sluoksnis, veikiausiai susiformavęs XVII a. I pusėje, ir beveik visu perkasos ilgiu atidengtas molio, kai kur su smėlio priemaišomis, sluoksnis. Molio sluoksnį datuotume XVI a., tačiau kodėl jis čia pilies gynybinės sienos vidinėje pusėje buvo supiltas (tokiu būdu iš vidaus tvirtinta gynybinė siena? sandėliuota gamybai skirta žaliava?) – atsakyti sudėtinga. Tiriant molio sluoksnį aptikta nedaug keraminių dirbinių fragmentų, surasta ir kažkokių iš akmenų ir horizontalių rąstų formuotų statinių liekanų. Baigus perkasos 7 tyrimus šios statinių liekanos išliko.

Iš viso 2020 m. vykusių archeologinių tyrimų metu tirtas 208,9 m^2 plotas. Įžemis nepasiektas nė vienoje iš tirtų vietų. Ankstyviausi tirti kultūrinio sluoksnio horizontai datuojami XVI a.

Barboros Radvilaitės St. 5A, 6A

In 2020, an archaeological investigation was conducted at the sites of planned utility lines to be laid to a café building at the S foot of Castle Hill in Vilnius and of a planned bank of communal waste containers on Barboros Radvilaitės Street. Although a second half – late 19th-century square exists there now, previously the situation was completely different. The territory's N part was separated from the rest by the 14th-century masonry defensive wall and towers of Vilnius Lower Castle, while the old channel of the River Vilnia with islands ran through the central part, and in the S part, near the present-day path of Barboros Radvilaitės Street stood the Royal Mill, which was built in the 16th century and demolished in 1870, with a small urban quarter beside it.

The 2020 investigation was conducted to the depth required for the construction work while the greater part of the utility lines were installed later using trenchless technology. Trench 1, which was excavated at the site of the bank of communal waste containers planned to be installed on B. Radvilaitės Street (Fig. 1), revealed the remains of structures that stood near the Royal Mill and late 18th-century stone paving (Fig. 2). In excavating the part of the trench, which contained no masonry walls or paving, fragmentary wooden structures were discovered, and at a depth of 3 m ground water was reached. Nearby in trench 2, which was excavated to the NW of trench 1 (Fig. 1), soil layers formed in filling in the old bed of the Vilnia in the late 19th century were recorded to a depth of 3 m. 19th–20th-century fill soil layers creating in filling in the old bed of the Vilnia and levelling the area's surface, were also recorded in test pits 5, 6, 7, 8, 10 and in trench 3 (Fig. 1). Test pit 9 (Fig. 1) revealed a dark soil layer containing sparse 16th–17th-century finds. In trench 4 (Fig. 1), which was excavated beside B. Radvilaitės street and in its carriageway revealed a partially demolished first half of the 17th-century masonry wall, the remains of an addition to the Royal Mill (Fig. 4).

Test pits 1–3 and partially test pit 4 were excavated on the grounds of the Lower Castle (Fig. 1). Test pit 1 yielded a late 19th or first half of the 20th-century water well and a contemporaneous path or path base made of brick rubble, test pit 2 an especially thick (roughly 2.7 m) layer of alluvial sand, under which, at a depth of 4.1–4.2 m lay peaty black soil with rock chips.

At a depth of 1.4–1.7 m on the surface of the sandy layer were discovered sunken objects of indeterminate purpose, one of which contained human bones. In test pit 3, burial 1 was unearthed at a depth of 1.2 m (Fig. 3). Based on the Moscow state silver coin discovered below it, the burial dates to the mid-17th century and is connected with the 1655–1661 devastation of Vilnius during the Russo-Polish War. The burial also contained an iron knife. A late 16th – early 17th-century clay-bonded structure, which contained burnt timbers, was unearthed below the burial's level. These remains are probably of a structure that burnt during the 1610 or 1655 Vilnius fire. Test pit 4 succeeded in revealing the remains of the defensive wall, its top being unearthed at a depth of 30–90 cm from the concrete paver surface. The wall had been constructed from massive boulders and a small quantity of brickbats bound with lime mortar. The unearthed part of the wall's remains was 1.8–1.9 wide. A layer of clay was excavated from a depth of roughly 1 m in the part of test pit 4 to the NW of the wall's remains, i.e. inside the castle's grounds. In the SE part of the test pit, which is outside the wall, a layer of grey soil up to 85 cm thick plunges down from the top of the remains of the defensive wall and below it, lies a layer of grey soil mixed with silt and peat. This is the site of the filled in bed of the River Vilnia.

Later an excavation (trenches 5, 6, and 7) was conducted between test pits 1 and 2, 2 and 3, and 3 and 4 at the site of water main route planned on the grounds of the Lower Castle (Fig. 1). In trench 5, which was excavated between test pits 1 and 2, the remains of the earlier surface were discovered. In the W part of the trench, this was fragmental paving or a pedestrian path base formed from brickbats and small stones. In the E part of the trench, a fragment of stone paving with a channel running S–N was unearthed. The paving dates to the late 19th century. Below it in the bulk of trench 5 lay fairly thick layers of sandy ground containing 17th–19th-century finds and below that dark grey sandy soil dating to the 17th–18th centuries. The finds in this layer mostly date to the 17th century: sherds of household pottery and structural ceramics as well as metal artefacts. In the dark gray cultural layer horizon at a depth of 1.8–2.2 m from the sidewalk's surface in the middle part of the trench lay flooring formed from massive fired clay bricks with finger marks. The precise purpose of this late 16 or early 17th-century structure remains undetermined due to the limited nature of the investigation, but it is possible to think that it is some sort of circular brick level (Fig. 5). The investigation in the bottom of trench 5 revealed a relatively large quantity of dumped rubble and stone. It is possible to think that these are the remains of the exterior walls of a building or structure, inside which the brick structure had been created. The shape of the unearthed structure, i.e. its round shape, allows one to raise the hypothesis that the remains discovered here are of a tower that stood inside the area surrounded by the Lower Castle's defensive wall, but at a distance from them. The existence of such a tower somewhat in this location is known from historical plans. A prison for nobles, the existence of which is known from historical sources, was probably set up in this tower.

Trench 6, which was excavated between test pits 2 and 3, revealed a fragment of stone paving, in which ran a NE–SW oriented channel. This paving dates to the late 19th – first half of the 20th century. Below the paving level in trench 6 lay a cultural layer, which contained a relatively small quantity of 16th–18th-century archaeological finds, mostly sherds of house-

hold pottery, but also including metal and glass artefacts and fragments of them.

Trench 7 was excavated between test pits 3 and 4. The removal of the surface and the base layers revealed grey soil in the trench. The excavation of this layer revealed a relatively small quantity 17th–19th-century finds as well as burials. The burials were discovered at a depth of 60–70 cm from the surface of the sidewalk's pavers. Burial 2 had been badly disturbed by some previous digging. Burial 3 was double, i.e. containing two individuals. Burial 4 contained one individual. It is thought that these, like burial 1 discovered in the spring in test pit 3, held members of the 1655–1661 Muscovite garrison in Vilnius Upper Castle. This was also confirmed by the 17th-century Moscow state coins found beside the individuals.

A total of 208.9 m^2 were excavated during the 2020 archaeological investigation. Sterile soil was not reached at any of the excavation sites. The earliest excavated cultural layer horizons dated to the 16th century.

Povilas Zaremba, Linas Girlevičius

Oskierkų rūmų liekanos Klaipėdos gatvėje 9

2020 m. lapkričio – 2021 m. vasario mėnesiais TO tęsė 2018 m. pradėtus (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 377–388; *ATL 2019 metais*, 2020, p. 324–325) detaliuosius tyrimus Oskierkų rūmų pastatų komplekso (UK 42854) teritorijoje, sklype Klaipėdos g. 9 Vilniuje. 2020–2021 m. archeologiniai tyrimai vykdyti jau dukart tyrinėtoje Oskierkų rūmų vietoje. Tyrimai vyko įgyvendinant rūmų sienos fragmentų, rūsio tvoros fragmentų ir rūmų vietos tvarkybos darbų projektą. 2018 m. vykusių archeologinių tyrimų metu atkasant 1989 m. tyrinėtas autentiškas rūmų liekanas nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis ne visur yra ištirtas, gana daug netirtų į įžemį įgilintų objektų, kurie iki galo neištirti ir 2018 m., siekiant nesukelti grėsmės saugomiems mūrams. Taip pat palikti netirto grunto „laiptai" prie išlikusios rūmų pirmojo aukšto gatvės fasado sienos ir mūrinės tvoros atkarpos, netirtos ar ne iki galo ištirtos rūmų pagrindinės ir R dalių rūsių patalpos. Tvarkybos darbų metu numatyta atkurti atkastus arkinės konstrukcijos pamatus, sutvirtinti restauruojamus juostinius ir stulpinius pamatus, po jais įrengti gelžbetoninius pagrindus. Detaliųjų tyrimų metu siekta visiškai ištirti archeologinį sluoksnį tiek jau anksčiau tyrinėtose, tiek iki tol netirtose vietose. Tyrimų metu norėta papildyti duomenis apie rūmų raidą, vietovės archeologinę situaciją, apgyvendinimą.

Archeologinių tyrimų metu rūmų pagrindinės dalies rūsyje, kur tirtas 99 m^2 plotas, archeologijos vertybių nerasta. Archeologinis sluoksnis, archeologinės struktūros čia tikriausiai sunaikintos XX a., tarpukariu, įrengiant čia slėptuvę. Po betoninėmis grindimis atkastas permaišytas pilkos spalvos grunto sluoksnelis, po juo – žvyro, stambaus žvyro įžemis. 80 m^2 plote detalieji tyrimai atlikti 2018 m. prie mūrinių konstrukcijų nenukastų laiptų, įgilintų objektų vietose, vidurinėje ir V rūmų vietos dalyse. Tirtuose įgilintuose objektuose (1 pav.), kultūrinio sluoksnio likučiuose aptikta gana daug XV(?)–XVIII a. datuojamų radinių, paimta mėginių laboratoriniams tyrimams. Prie rūmų Š fasado liekanų ištirtas 7 m^2 plotas. Nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis čia yra iki 1,5 m storio, datuojamas XV(?)–XX a. Rūmų R rūsio liekanose, tirtose 1989 ir 2018 m., archeologiniai tyrimai atlikti 86 m^2 plote. Čia yra buvusi didelė, apie 112 m^2 dydžio, rūsio patalpa. Ji ir rūmų dalis virš jos, anot architektūros tyrėjų, statyta